

Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy senátu Davida Uhlíře, soudce zpravodaje Pavla Rychetského a soudkyně Kateřiny Šimáčkové mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků řízení ve věci ústavní stížnosti **Mgr. Igora Taptiče**, zastoupeného JUDr. Jaromírem Josefem, advokátem se sídlem v Hodoníně, Velkomoravská 378/1, proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 12. listopadu 2014 č. j. 64 A 10/2014-136, za účasti **Krajského soudu v Brně** jako účastníka řízení a **Městského úřadu Hodonín**, se sídlem v Hodoníně, Masarykovo nám. 1, jako vedlejšího účastníka řízení, t a k t o:

Ústavní stížnost se odmítá.

O d ů v o d n ě n í:

I.

Vymezení věci

1. Ústavní stížností, jež byla Ústavnímu soudu doručena dne 12. ledna 2015, se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí z důvodu tvrzeného porušení jeho ústavně zaručených práv podle čl. 36 odst. 1 a čl. 22 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Ve dnech 10. a 11. října 2014 se na území města Hodonína konaly volby do jeho zastupitelstva. Území města tvořilo jeden volební obvod, který byl rozdělen do 25 volebních okrsků. Celkem bylo voleno 31 členů zastupitelstva. Z příslušného zápisu o výsledku voleb ze dne 11. října 2014 vyplývá, že počet osob zapsaných v seznamu voličů byl 21 095. Vydaných bylo 6 173 obálek, což představuje volební účast ve výši 29,26 %, přičemž počet odevzdaných obálek činil 6 166. Voleb se účastnilo 10 volebních stran s následujícím ziskem hlasů (v % z celkového počtu 168 526 platných hlasů) a počtem mandátů:

- 1) Strana svobodných občanů, 11 371 hlasů (6,75 %), 2 mandáty;
- 2) Pozitivně pro Hodonín – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová a Konzervativní strana společně, 20 326 hlasů (12,06 %), 4 mandáty;
- 3) Česká strana sociálně demokratická, 21 993 hlasů (13,05 %), 5 mandátů;
- 4) Změna, 19 469 hlasů (11,55 %), 4 mandáty;
- 5) TOP 09, 8 230 hlasů (4,88 %), bez mandátů;
- 6) ANO 2011, 38 170 hlasů (22,65 %), 8 mandátů;
- 7) Česká pirátská strana, 413 hlasů (0,25 %), bez mandátů;
- 8) Komunistická strana Čech a Moravy, 25 028 hlasů (14,85%), 5 mandátů;
- 9) Občanská demokratická strana, 6 741 hlasů (4,00 %), bez mandátů;
- 10) NEZÁVISLÍ, 16 785 hlasů (9,96 %), 3 mandáty.

Kandidátní listiny téměř všech volebních stran sestávaly z 31 kandidátů, v důsledku čehož bylo výše uvedené procentní vyjádření podílu na celkovém počtu hlasů určující i pro posouzení splnění podmínky 5 % hlasů pro kandidátní listiny podle § 45 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. Výjimku představovala kandidátní listina České pirátské strany, na které byli pouze 3 kandidáti. Předmětná hranice se tak v jejím případě počítala z počtu hlasů 16 308,60 (tj. celkový počet hlasů podělený voleným počtem členů zastupitelstva a vynásobený počtem kandidátů příslušné volební strany), ve vztahu k němuž činil její volební výsledek 2,53 % hlasů.

I./a

Žaloba stěžovatele o neplatnost voleb

3. Stěžovatel kandidoval v uvedených volbách na kandidátní listině volební strany Nezávislí pod pořadovým číslem 1 a byl zvolen zastupitelem města. Návrhem podle § 90 odst. 1 soudního řádu správního ve spojení s § 60 zákona o volbách do zastupitelstev obcí, jenž byl doručen Krajskému soudu v Brně (dále též „volební soud“) dne 23. října 2014, se nicméně domáhal vyslovení jejich neplatnosti, a to z několika důvodů. Předně poukázal na nesrovnalosti týkající se počtu hlasů, které měli podle zveřejněných výsledků voleb obdržet někteří kandidáti volební strany Nezávislí, umístění na kandidátní listině pod pořadovými čísly 21 až 31, ve volebním okrsku č. 18. V této souvislosti stěžovatel předložil čestné prohlášení deseti občanů města (později doplněné o čestné prohlášení dalších 6 občanů), kteří potvrdili, že v rámci své volby odevzdali všech 31 hlasů kandidátům volební strany Nezávislí, v důsledku čehož je vyloučeno, aby např. kandidát uvedený na posledním místě kandidátní listiny obdržel pouze 1 hlas. Ve svém doplňujícím vyjádření ze dne 11. listopadu 2014 dodal, že stejné nesrovnalosti, tentokrát v neprospěch kandidátů České strany sociálně demokratické, se objevují i při výsledcích voleb ve volebním okrsku č. 7, kde kandidát s pořadovým číslem 30 obdržel podle výsledků voleb 24 hlasů, zatímco kandidát s pořadovým číslem 31 žádný hlas. Možnost, že by Česká strana sociálně demokratická neobdržela žádný plný hlasovací lístek, označil za nereálnou. Výsledky voleb jsou podle stěžovatele prospikovány zjevnými chybami a anomáliemi, které ze statistického hlediska není možno nikterak zdůvodnit a které způsobují jejich naprostou nevěrohodnost. Jako další příklad uvedl počet hlasů, které získal Stanislav Ling, kandidát s pořadovým číslem 9 volební strany TOP 09, který v okrsku č. 19 nezískal žádný hlas, zatímco kandidáti na posledních dvou pozicích (s pořadovým číslem 30 a 31) obdrželi 6 hlasů.

4. Další námitky se týkaly nečestného a nepoctivého, a tudíž nezákonného způsobu vedení předvolební kampaně. Rozhodnutím předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 12. září 2014 č. j. ÚOHS-R406/2013/VZ-19255/2014/310/PMo byl zamítnut rozklad města Hodonína a potvrzeno dřívější rozhodnutí tohoto úřadu, kterým bylo konstatováno, že se město jako zadavatel veřejné zakázky dopustilo správního deliktu podle § 120 odst. 1 písm. a) zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů. Z tohoto důvodu mu byla uložena pokuta 250 000 Kč. V návaznosti na uvedené rozhodnutí byl v Hodonínském deníku ze dne 23. září 2014, na str. 1 a 3, publikován článek s názvem „Pokuta pro město platí, rozhodl úřad“, v němž starostka města a volební lídr volební strany ANO 2011 Ing. arch. Milada Grauová uvedla: „Osobně jsem přibližně v době údajného pochybení s některými kolegy na opakované nejasnosti v chodu úřadu upozorňovala, ale bohužel exstarosta Igor Taptič nebyl ochotný je řešit. ... Dnes se tedy musíme tímto dědictvím zabývat.

Uděláme každopádně vše pro to, aby město bylo výše uvedeným pochybením poškozené co nejméně.“ Dne 1. října 2014 zas byly do všech domácností ve městě Hodoníně distribuovány Hodonínské listy, měsíčník Městského úřadu v Hodoníně, kterým starostka města v příspěvku s názvem „Pokuta anebo kdo to zaplatí?“, uveřejněném na základě rozhodnutí rady města, reagovala na prvně uvedený článek. Podle stěžovatele měla kombinace obou těchto článků na čtenáře působit způsobem, že právě on sám je odpovědný za porušení zákona o veřejných zakázkách, byť to v nich není řečeno výslovně. V žádné jejich části naopak nezazněla zásadní informace, že všechna zadávací řízení pro město Hodonín prováděla na základě mandátních smluv externí společnost, na níž pravděpodobně dopadá odpovědnost za předmětnou pokutu.

5. Uvedené téma následně rozvinula i volební strana Změna, která ve své tiskovině nazvané „Listy změny“, která byla distribuována v týdnu od 6. října 2014, uvedla v článku podepsaném jejím kandidátem s pořadovým číslem 2 Ing. Ivo Knápkem následující text: „Proč pod vedením Mgr. Taptiče nejen, že nedocházelo k žádné úspoře ve veřejných zakázkách, ale docházelo k porušování zákona v zadávání veřejných zakázek, na což poukázal ÚOHS a udělil městu pravomocně svým rozhodnutím pokutu 250 000 Kč? ... Bude za toto někdo zodpovědný nebo škoda bude hrazena z rozpočtu města, tj. z peněz, které by bylo možné účelně vynaložit na např. opravy chodníků, úklid města apod.“ Ani v tomto textu nezazněla informace o pravděpodobné odpovědnosti externího subjektu za uložení pokuty. Zástupci volebních stran ANO 2011 a Změna se tak měli dopustit negativní volební kampaně vůči navrhovateli a volební straně Nezávislí, na jejíž lživý obsah s ohledem na její načasování již nebylo možné reagovat a celou věc vyvrátit nebo osvětlit. Tento typ informací je přitom voliči vnímán velmi citlivě a je způsobilý výrazně ovlivnit volební výsledek.

6. Poslední okruh námitek se týkal zamezení rovné a svobodné politické soutěže všem volebním stranám. Rada města Hodonín, jejímiž členy byly v minulosti (a doposud jsou) i dva kandidáti volební strany ANO 2011 s pořadovými čísly 1 a 3, rozhodovala dne 23. září 2014 o navrženém usnesení o schválení smlouvy, na jejímž základě by Česká strana sociálně demokratická mohla využívat reklamní plochy na 4 autobusech městské autobusové dopravy pro účely umístění reklamy, a to v době od 1. do 11. října 2014. Toto rozhodnutí ovšem nebylo přijato. Místo toho rozhodla, že na movité i nemovité věci ve vlastnictví města nebudou umístěovány žádné volební poutače a materiály volebních subjektů. Majetek města neměl být ani jinak využíván pro volební kampaň. Tím bylo zamezeno v užívání majetku města ostatním volebním stranám. Volební strana ANO 2011 naopak sama užívala pozemky ve vlastnictví města, které jsou veřejným prostranstvím, za účelem umístění svých propagačních materiálů. Stalo se tak v počtu minimálně 6 lokalit, ačkoliv v zápisech rady města nebyla dohledána žádná usnesení o schválení příslušných smluv o užívání pozemků. K revokaci uvedeného usnesení došlo až dne 7. října 2014, kdy rada rozhodla tak, že shora uvedené se netýká věcí prioritně určených pro poskytování informací, ke zveřejňování a k reklamním účelům a dále věcí, které nejsou v režimu rozhodování příslušného orgánu města Hodonín. Toto rozhodnutí bylo v podobě zápisu zveřejněno až dne 14. října 2014, tedy po skončení komunálních voleb a volební strany na ně nemohly nijak reagovat. Za těchto okolností nebylo možné hovořit o rovné, poctivé, čestné a svobodné politické soutěži všech volebních subjektů. Odstranění popsanych kardinálních nezákonností, z nichž nepřiměřeně těžili jejich původci i díky rekordně nízké volební účasti, bylo podle stěžovatele možné jen vyslovením neplatnosti voleb.

I./b
Usnesení soudu

7. Krajský soud v Brně rozhodl o žalobě stěžovatele usnesením ze dne 12. listopadu 2014 č. j. 64 A 10/2014-136 tak, že konstatoval neplatnost volby kandidáta Květoslava Přibila z volební strany Česká strana sociálně demokratická (výrok I) a naopak zvolení kandidáta volební strany Nezávislí Josefa Konečného (výrok II). Ve zbytku návrh zamítl (výrok III) s tím, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok VI).

8. Z jeho odůvodnění vyplývá, že za způsobilé uznal jen námitky navrhovatele týkající se sčítání hlasů ve volebních okrscích č. 7 a 18. Z předložené volební dokumentace přitom zjistil, že ve volebním okrsku č. 7 hlasovalo pro volební stranu Česká strana sociálně demokratická způsobem tzv. plné kandidátky 23 voličů, a stejný počet tak získal i její kandidát s pořadovým číslem 31. Ve volebním okrsku č. 18 hlasovalo pro volební stranu Nezávislí uvedeným způsobem 41 voličů, v důsledku čehož nemohl ani její kandidát s pořadovým číslem 31 obdržet pouze jeden hlas. Nepřesnosti byly zjištěny i v případě zjištěného počtu hlasů některých dalších kandidátů, byť se zpravidla jednalo o rozdíl jednoho či několika hlasů. Za těchto okolností přistoupil volební soud postupně (v návaznosti na uplatnění předmětné argumentace stěžovatelem) k přepočtu výsledků hlasování v obou volebních okrscích, na jehož základě byly postupně Českým statistickým úřadem vyhotoveny nové Zápisy o výsledku voleb do zastupitelstva města Hodonín. Oproti původnímu výsledku tak nastaly změny v počtu mandátů volebních stran Česká strana sociálně demokratická, která získala 4 mandáty (oproti původním 5 mandátům), a volební strana Nezávislí, která získala 4 mandáty (oproti původním 3 mandátům).

9. Volební soud nepřisvědčil tvrzení ohledně celkové chybovosti a nevěrohodnosti výsledku voleb, neboť stěžovatel ve vztahu k němu nepředložil žádné další důkazní prostředky, vyjma poukazu na výsledek hlasování ve volebním okrsku č. 19, z něhož však přímo porušení zákona o volbách do zastupitelstev obcí dovést nelze. S ohledem na to, že řízení ve věcech volebních je řízením sporným, byl totiž právě on ztížen břemenem důkazním k vyvrácení správnosti volebních výsledků. Protože volební soud nebyl oprávněn sám ze své iniciativy vyhledávat tvrzení a důkazy o možném porušení volebního zákona v intenzitě a rozsahu zákonem vyžadovaném, ani suplovat činnost volebních orgánů, nemohl provést přepočet volebního výsledku v ostatních volebních okrscích pouze na základě domněnky. Poukaz na výsledek kandidáta volební strany TOP 09 Stanislava Linga nebyl postačující již z toho důvodu, že jej způsob hlasování ve volbách do zastupitelstva nevyklučoval.

10. Pokud jde o námitku nečestného způsobu vedení předvolební kampaně, podle volebního soudu starostka města v článku uveřejněném v Hodonínském deníku jen vyslovila názor reagující na rozhodnutí předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. V citované části Hodonínských listů zas byla uvedena toliko informace o tom, že zmíněným rozhodnutím byla potvrzena pokuta městu Hodonín ve výši 250 000 Kč. Stěžovatel se sice domnívá, že současně měla být uveřejněna informace o tom, že všechna zadávací řízení pro město Hodonín prováděla externí společnost, její odpovědností za správní delikt se však předmětné rozhodnutí nijak nezabývalo. Nelze proto dovést protiprávnost těchto článků. Stejný závěr se uplatní i ve vztahu k článku uveřejněnému v „Listech změny“. Stěžovatel sice tvrdil, že se má jednat o očerňující

a zcela nepodložené spekulace, toto své tvrzení nicméně ničím nepodložil. V případě všech tří článků se jedná výlučně o konstatování osobního názoru osob, který je založen na skutečnosti zamítnutí rozkladu města Hodonín rozhodnutím předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

11. K poslednímu okruhu námitek krajský soud uvedl, že pokud by bylo pravdou, že užívání majetku města Hodonín k umístění těchto dřevěných konstrukcí nastalo bez právního důvodu, nebylo by možné tvrdit, že by rada města Hodonína měla navodit stav nerovné, nepoctivé, nečestné a nesvobodné politické soutěže všech volebních subjektů. Předmětné dřevěné konstrukce, na nichž byly umístěny reklamní plakáty volební strany ANO 2011, byly navíc nízké estetické úrovně (zřejmě zhotovené z dřevěných palet), což již samo o sobě navozuje otázku o jejich účinnosti ve prospěch inzerovaného subjektu. Stěžovatel ani neuvedl, v jakém časovém rozmezí mělo k umístění těchto propagačních předmětů dojít a zda tedy bylo možné proti jejich umístění brojít. Z vyjádření Městského úřadu Hodonín vyplynulo, že užívání veřejného prostranství pro předmětné propagační materiály bylo povoleno rozhodnutím o zvláštním užívání místní komunikace (po uhrazení správního poplatku), přičemž žádost o zvláštní užívání za účelem předvolební kampaně podaly úspěšně i další politické strany. Ani v tomto případě tedy nelze dovodit, že by uvedeným jednáním došlo k tvrzené nezákonnosti.

II.

Argumentace stěžovatele

12. Stěžovatel je přesvědčen, že volební soud se zřekl své povinnosti, pokud nepřezkoumal, zda zjištěný výsledek voleb skutečně odpovídá vůli voličů. Pakliže mu v tomto směru vytkl, že nepředložil žádné důkazní prostředky, bylo tomu tak z toho důvodu, že nemohl předložit jiné důkazy než prohlášení voličů o způsobu provedení své volby, jež byla opřena o svobodné občanské a veskrze statečné rozhodnutí několika voličů, kteří odhlédli od principu tajnosti svého volebního práva a svěřili soudu a *de facto* veřejnosti to, jak hlasovali. Je zřejmé, že za účelem získání těchto prohlášení nemohl na tyto občany nijak působit a musel vyčkat, zda je učiní sami. Jinak mohl poukázat pouze na základní principy sčítání hlasů a navazující základní statistické principy, které se při sčítání odevzdaných hlasů pravidelně projevují a podle nichž není možné, aby kandidát jednoho volebního subjektu, na jehož kandidátní listině figuruje 31 kandidátů, umístěný na posledním místě kandidátky, obdržel více hlasů, než kandidát s pořadovým číslem 9. Až dodatečně se stěžovateli podařilo získat čestné prohlášení jedné občanky města, že tento kandidát musel obdržet alespoň jeden hlas. Toto prohlášení je přílohou ústavní stížnosti. Nadto stěžovatel poukazuje i na některá další zřejmá pochybení, jež měla sice spíše povahu „chyb v psaní“, tato skutečnost však nemění nic na tom, že měla být odstraněna. Vyjádření volebního soudu, že „není oprávněn sám ze své iniciativy vyhledávat tvrzení a důkazy o možném porušení volebního zákona v intenzitě a rozsahu zákonem vyžadovaném“ či „suplovat činnost volebních orgánů a jen na podkladě domněnky provést přepočítání výsledků voleb“ jsou zcela v rozporu s jeho kompetencemi v rámci volebního soudnictví. Některé chyby navíc vygeneroval sám při svém přepočtu, když například uvedl, že volební strana Nezávislí obdržela nad rámec původně ohlášených výsledků 41 tzv. plných kandidátek, v závěru téhož odstavce ovšem dodal, že rozdíl v počtu hlasů u této volební strany činí 1221 hlasů, ačkoliv správně by měl činit až 1271 hlasů (tj. 41 plných kandidátek x 31 kandidátů). Získané hlasy byly nadto nesprávně připočteny jednotlivým kandidátům, když jeden z nich dostal 42 hlasů, stěžovatel 41 hlasů, 7 kandidátů 40 hlasů a zbylých

22 kandidátů 39 hlasů (správně měl každý dostat 41 hlasů navíc). Tento fakt činí napadené usnesení naprosto nepřesvědčivým a vyvolávajícím další otázky o možné manipulaci s volebními výsledky a volební dokumentací.

13. Ve vztahu ke třem článkům publikovaným v předvolebním období stěžovatel poznamenává, že volební soud akcentoval zásady dopadající na klasický civilní proces, v němž je nutno otázku protiprávnosti a zkoumání příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním a následkem striktně posuzovat. V oblasti volebního práva je však nutno tyto kategorie uchopit zcela odlišně. Protiprávním z tohoto pohledu je účelově v průběhu volební kampaně zveřejněná nepravdivá, a tedy zavádějící informace, která je zaměřena vůči jinému subjektu, který se účastní politické soutěže s cílem dehonestovat jej před voliči a tím snížit jeho volební výsledek ve svůj prospěch. Zásadním kritériem tak není uvedená příčinná souvislosti, kterou s ohledem na princip tajnosti voleb není možno nijak zjistit, nýbrž způsobilost nepravdivého článku ovlivnit veřejné mínění a s ním i volební výsledek. Toto kritérium přitom dotčené články nepochybně naplnily.

14. Pochybení se měl nakonec volební soud dopustit i tím, že se vůbec nevypořádal s argumentací stěžovatele, že rada města v čele s kandidáty ANO 2011 zmařila jinému volebnímu subjektu již připravený a finančně bezpochyby relativně náročný způsob vedení předvolební kampaně v termínu, kdy na toto rozhodnutí již nebylo možno adekvátně reagovat. Tím změnila „pravidla hry“ v jejím průběhu, což je samo o sobě nepřípustné. Pokud totiž měla v úmyslu nedat vymezený majetek ve vlastnictví města k dispozici pro vedení předvolební soutěže, měla takovéto rozhodnutí přijmout s dostatečným časovým předstihem. V příslušném usnesení rady absentuje jakýkoliv náznak odůvodnění tohoto kroku. Podle stěžovatele je zřejmé, že účelem tohoto jednání bylo zmařit záměr vedení předvolební kampaně žadajícimu volebnímu subjektu, čímž byl porušen princip neutrality státu v průběhu voleb.

15. Podle názoru stěžovatele nedostalo volební soudnictví své roli garantovat kontrolu legality volebního procesu, když neposoudilo vliv stěžovatelem vytýkaných vad na výsledek voleb. Například v případě volební strany TOP 09, která získala 4,88 % hlasů, stačilo k překonání 5% uzavírací klauzule několik desítek hlasů. Jestliže bylo prokázáno, že v případě kandidáta této volební strany došlo k chybnému sečtení hlasů, bylo povinností volebního soudu tyto skutečnosti reflektovat. Mají-li být volby považovány za legální a legitimní, musí být zcela jasné a nepochybné, kolik který z kandidátů obdržel hlasů voličů. Voliči musí být přesvědčeni o tom, že jimi odevzdané hlasy byly skutečně řádně a správně spočítány a přiděleny kandidátům. Pochybnosti o legalitě celého volebního procesu vzbuzuje i skutečnost, že stěžovatel měl možnost seznámit se s opraveným zápisem o výsledku voleb teprve v den rozhodnutí soudu, tedy 21. listopadu 2014, ačkoliv k jeho vyhotovení došlo již 12. listopadu 2014. Ze všech těchto důvodů mělo být porušeno jeho ústavně zaručené právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 a princip svobodné soutěže politických sil v demokratické společnosti podle čl. 22 Listiny. Závěrem dodává, že za protiústavní považuje i krátkost lhůt pro rozhodování ve volebním soudnictví, které neumožňují provést v jejich rámci ani jen základní navržené dokazování.

III.

Průběh řízení před Ústavním soudem

16. Ústavní soud si vyžádal spis vedený u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 64 A 10/2014 a vyzval účastníka řízení a vedlejšího účastníka k vyjádření se k ústavní stížnosti.

17. Krajský soud v Brně se vyjádřil přípisem ze dne 28. ledna 2015, podepsaným předsedou příslušného senátu Mgr. Milanem Procházkou, přičemž v plném rozsahu odkázal na odůvodnění napadeného usnesení.

18. Městský úřad Hodonín ve svém vyjádření ze dne 2. února 2015, podepsaném Ing. Milanou Vršťálovou, vedoucí odboru organizačního a vnitřních věcí, uvedl, že nesouhlasí s tvrzením stěžovatele o porušení jeho ústavně zaručených práv a svobod. Volební soud se podle jeho názoru řádně vypořádal se všemi tvrzeními a důkazy stěžovatele a ve svém odůvodnění odkázal na konstantní judikaturu vztahující se k volebním věcem. K jednotlivým námitkám uvedl, že na základě předávacího protokolu byla soudu odevzdána zapečetěná volební dokumentace ze všech 25 volebních okrsků. Vzhledem k tomu, že rozhodl o přepočítání pouze výsledků z volebního okrsku č. 7 a 18, je namístě považovat výsledky z ostatních okrsků za platné. Ztotožnit se nelze ani s námitkou zamezení rovné a svobodné politické soutěže všem volebním stranám. Starostka města vyhradila volebním stranám možnost využít pro volební kampaň všech městských plakátovacích ploch a v souladu se schváleným harmonogramem příprav voleb byli obesláni všichni zmocněnci volebních stran s informací, že se mohou obrátit na Dům kultury Hodonín, který zajišťuje výlep plakátů na plakátovacích plochách města. Všem volebním stranám byla nabídnuta i možnost prezentovat se za úplatu v Hodonínských listech, tedy měsíčním periodiku vydávaném městem, čehož volební strany rovněž využily. Volební kampaň neproběhla v žádném z autobusů městské hromadné dopravy. Rada města Hodonín sice přijala usnesení, podle něhož nebudou na žádné movité i nemovité věci ve vlastnictví města umístěny žádné volební poutače a materiály volebních subjektů, uvedené se však netýká věci prioritně určených pro poskytování informací, ke zveřejňování a k reklamním účelům a dále věci, které nejsou v režimu rozhodování příslušného orgánu města. Pakliže stěžovatel poukazuje na to, že volební strana ANO 2011 měla umístěné plakáty na svých plakátovacích plochách na několika místech na území města, bylo tomu tak na základě rozhodnutí Městského úřadu Hodonín, odboru investic a údržby, o zvláštním užívání místní komunikace ze dne 1. září 2014. Takovéto rozhodnutí bylo přitom vydáno všem volebním stranám, které o něj požádaly, konkrétně Křesťanské a demokratické unii – Československé straně lidové, České straně sociálně demokratické, Straně svobodných občanů, Občanské demokratické straně a Změně, a tudíž zásada rovnosti nemohla být porušena. Ústavní stížnost by podle vedlejšího účastníka měla být odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.

19. Obě vyjádření byla doručena stěžovateli pro případ, že by na ně chtěl reagovat. Ten ve své replice ze dne 20. února 2015 setrval na argumentaci uvedené v ústavní stížnosti. Zdůraznil, že bez ohledu na úmysl rady města vyplývá z jejího usnesení dne 23. září 2014 přímý záměr poškodit konkurenční volební subjekty. Jednalo se o jasný signál, že zástupci volební strany ANO 2011 nepřipustí další úroveň vedení volební kampaně, a to bez ohledu na fakt, zda užívání majetku města podléhalo uzavření nájemní smlouvy, smlouvy o záboru veřejného prostranství nebo vydání správního rozhodnutí. Činnost vedlejšího účastníka je podle stěžovatele lemována pochybeními jak v období před provedením voleb (např. evidentní podcenění nebo i absence základních proškolení všech členů komisí, kterým nebyly poskytnuty relevantní

informace o způsobu sčítání hlasů), tak i po volbách. Volební výsledky totiž obsahují zjevné chyby, které jsou důkazně prokázány a které (v případě, že by skutečně šlo o pouhé chyby v psaní) měly být schopny po patřičném proškolení odstranit samotné okrskové komise anebo v další fázi sám registrační úřad ještě před zveřejněním výsledků voleb. Tyto chyby přitom neodstranil ani volební soud novým přepočtem hlasů, ač tak s ohledem na to, že mu bylo provedení tohoto důkazu navrženo, učinit měl a mohl.

IV.

Vlastní posouzení

20. Ústavní stížnost je přípustná, byla podána včas a osobou k tomu oprávněnou a splňuje i další zákonem stanovené formální náležitosti. Ústavní soud proto přistoupil k jejímu věcnému posouzení a dospěl k následujícím závěrům.

21. Úvodem je namístě zdůraznit, že řízení o ústavní stížnosti [čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, § 72 a násl. zákona o Ústavním soudu] proti rozhodnutí soudu o návrhu na neplatnost voleb nestaví Ústavní soud do pozice další přezkumné instance v rámci volebního soudnictví. Nejde o opravný prostředek určený pro přezkum volebního výsledku, jako je tomu v případě řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora [čl. 87 odst. 1 písm. e) Ústavy, § 85 a násl. zákona o Ústavním soudu]. Jejím smyslem je přezkum uvedeného rozhodnutí výlučně z toho hlediska, zda jím nebyla porušena ústavně zaručená základní práva a svobody. Jen v takovém případě by byl dán prostor pro jeho zásah do rozhodovací činnosti příslušného volebního soudu, včetně případného přehodnocení jeho skutkových zjištění nebo právních závěrů. Jeho zásah naopak nelze odůvodnit toliko tím, že se volební soud dopustil pochybení při aplikaci podústavního práva či jiné nesprávnosti.

22. Námitky, kterými stěžovatel odůvodňuje své tvrzení o porušení jeho základních práv a svobod, lze shrnout tak, že jejich podstatou je nedostatečné vypořádání se volebního soudu s pochybeními při sčítání hlasů, jakož i nesprávné hodnocení průběhu volební kampaně a postupu rady města z hlediska „férovosti“ volebního procesu, jež se měly promítnout do nesprávnosti právního závěru, že není dán důvod pro vyslovení neplatnosti voleb. Z ústavněprávního hlediska je tedy jejich podstatou tvrzení porušení práva stěžovatele (jako navrhovatele v řízení před volebním soudem) na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, která měla být odepřena jeho základnímu právu podílet se na správě veřejných věcí (jako volič) svobodnou volbou svých zástupců podle čl. 21 odst. 1 Listiny. V případě tohoto jeho politického práva totiž neměla být respektována zásada vyplývající z čl. 22 Listiny, že výklad a používání jeho zákonné úpravy musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti.

23. Pro posouzení, zda se volební soud svými závěry nedopustil porušení výše uvedených základních práv, se uplatní některá východiska, jež Ústavní soud formuloval ve své dosavadní judikatuře. Není přitom podstatné, zda tak učinil v souvislosti s rozhodováním o ústavních stížnostech, které se obdobně jako v tomto případě týkaly voleb do zastupitelstev obcí, nebo, nebrání-li tomu povaha věci, ve vztahu k jinému typu voleb či dokonce v jiném typu řízení.

24. Ústavní soud připomíná, že zdrojem veškeré státní moci je lid, který se na jejím výkonu podílí i tím, že cestou svobodných a demokratických voleb ustavuje její orgány.

„Pro procesní úpravu volebního soudnictví a postup v takovém řízení z toho plyne vyvratitelná domněnka, že volební výsledek odpovídá vůli voličů. Předložit důkazy k jejímu vyvrácení je povinností toho, kdo volební pochybení namítá.“ K tomu je třeba uvést, že „naše volební soudnictví nezná absolutní vady volebního řízení ..., tj. takové porušení ustanovení volebního předpisu, které by mělo za následek automatické zrušení voleb, volby kandidáta nebo hlasování. Všechny možné vady a pochybení je v tomto smyslu třeba považovat za relativní a jejich význam je třeba poměřovat jejich dopadem na výsledek voleb do zastupitelského orgánu jako takového nebo na výsledek volby konkrétního kandidáta, popř. na výsledek hlasování, a to podle principu proporcionality. ... Úprava ověřování voleb je přitom alternativně založena na předpokladu objektivní příčinné souvislosti mezi volební vadou a složením zastupitelského sboru nebo alespoň možné příčinné souvislosti (princip potenciální kauzality ve volebním soudnictví). Tuto možnou příčinnou souvislost ... je však třeba vykládat nikoli jako pouhou abstraktní možnost.“ [nález ze dne 26. ledna 2005 sp. zn. Pl. ÚS 73/04 (N 17/36 SbNU 185; 140/2005 Sb.)]

25. Povinností volebního soudu je zkoumat, „do jaké míry mělo nebo mohlo mít porušení zákona vliv na výsledek hlasování, který je nutno chápat nikoliv ve smyslu mechanického součtu odevzdaných hlasů v jednom volebním okrsku, nýbrž ve vztahu k účelu a cíli takového hlasování, kterým je rozhodnutí o zvolení konkrétních kandidátů a určení pořadí jejich náhradníků. Výsledek hlasování v jednom volebním okrsku, ve smyslu počtu odevzdaných hlasů, nemá hodnotu sám o sobě, nýbrž až v rámci jeho zohlednění při určení zvolených kandidátů (příp. určení pořadí náhradníků). Ani volič nevstupuje do volební místnosti s primárním cílem formálně ovlivnit číselné součty hlasů ve svém okrsku, nýbrž s úmyslem vyjádřit svým odevzdaným hlasem vůli zvolit konkrétní kandidáty do zastupitelského orgánu prostřednictvím systému organizace voleb, jehož jsou volební okrsky součástí.“ [nález ze dne 12. prosince 2006 sp. zn. I. ÚS 768/06 (N 224/43 SbNU 505)].

26. Uvedené závěry se ve vztahu k námitkám stěžovatele zjednodušeně uplatní v tom smyslu, že bylo povinností stěžovatele jako navrhovatele tvrdit v řízení před volebním soudem porušení zákona a označit důkazy podporující toto tvrzení. Povinností volebního soudu zas bylo tyto důkazy vyhodnotit a v případě, že by skutečně opodstatňovaly závěr o porušení zákona, posoudit jeho průmět do výsledku voleb z toho hlediska, zda odpovídá voliči projevené vůli a zajišťuje tak legitimitu zvoleného orgánu.

27. První okruh námitek stěžovatele se týkal nesprávného sečtení platných hlasů odevzdaných pro jednotlivé kandidáty. Volební soud v dané věci shledal důvod k pochybnostem ohledně správnosti výsledku sčítání hlasů ve volebních okrscích č. 7 a 18, načež učinil jejich přepočítání a z něho plynoucí změnu poměrů hlasů promítl do výsledku voleb, když vyslovil, že v jednom případě byl zvolen jiný zastupitel. Ve vztahu k ostatním námitkám konstatoval, že jsou založeny jen na analýze volebního výsledku, což za situace, kdy byl zjištěný volební výsledek s ohledem na způsob hlasování možný, nepovažoval za postačující. Ústavní soud posuzoval tyto závěry volebního soudu z hlediska zásad spravedlivého procesu, a to především požadavku náležitého odůvodnění a s ním spojené přezkoumatelnosti jeho rozhodnutí [srov. např. nález ze dne 29. ledna 2007 sp. zn. IV. ÚS 787/06 (N 16/44 SbNU 201) nebo nález ze dne 21. ledna 2014 sp. zn. IV. ÚS 2468/11, bod 16]. V tomto směru přitom neshledal žádné vybočení, které by opodstatňovalo závěr o porušení základního práva stěžovatele. Volební soud se řádně vypořádal s námitkami stěžovatele, uvedl, z jakých důvodů

přistoupil k přepočtu hlasů právě v uvedených volebních okrscích, a nikoliv také v okrscích dalších. Jeho závěry nijak nevybočují z výše uvedených principů volebního soudnictví a v kontextu konkrétní věci jim nelze vytknout svévoli nebo jakýkoliv jiný exces, který by vytvářel prostor pro případný kasační zásah Ústavního soudu.

28. Jen nad rámec se nicméně sluší dodat, že nelze apriorně vyloučit, aby případné logické nesrovnalosti výsledku voleb v jednotlivých volebních okrscích s ohledem na konkrétní způsob hlasování opodstatňovaly závěr o potřebě přepočtu hlasů ze strany volebního soudu. V dané věci však tato úvaha nemá význam, neboť počet hlasů, které získala volební strana TOP 09 (4,88 %), nedosáhl požadované 5% uzavírací klauzule, přičemž nebyl dán ani žádný důvod předpokládat, že by odstranění namítané nesrovnalosti (spočívající v rozdílu 6 hlasů, byť nelze vyloučit, že by zjištěný rozdíl mohl být vyšší) mohlo na uvedené skutečnosti něco změnit. Pouhá domněnka, že by tomu tak být mohlo, není postačující. Závěr stěžovatele, že výsledky voleb, jež „jsou prospikovány zjevnými chybami a anomáliemi“, jsou naprosto nevěrohodné, zůstal výlučně v rovině jeho tvrzení.

29. Pakliže stěžovatel namítá nečestnost a nepoctivost způsobu vedení předvolební kampaně, předmětné články uveřejněné v Hodonínském deníku a Hodonínských listech obsahovaly pouze reakci na rozhodnutí předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Z článku uveřejněného v Hodonínském deníku (všechny články byly součástí spisu volebního soudu), v němž starostka města poukázala na spojitost mezi odvoláním svého předchůdce (stěžovatele) a pochybeními vedoucími k udělení pokuty, navíc vyplývá, že v něm dostal prostor k vyjádření i stěžovatel. Konkrétně v něm (na str. 3) zdůraznil, že odpovědnost za předmětné pochybení má profesionální firma, která měla výběrové řízení na starosti. Pokud jde o článek starostky města v Hodonínských listech, ten se obecně vyjadřuje k samotnému faktu udělení pokuty, aniž by v něm byla tvrzena odpovědnost konkrétní osoby. Předmětem kritiky v něm byla skutečnost, že veřejné zakázky města organizují externí firmy. Na udělení předmětné pokuty nakonec reagovalo i vydání „Listů změny“ z října 2014, v němž kandidát volební strany Změna poukazoval na politickou odpovědnost stěžovatele za uvedenou pokutu. Ústavní soud zastává názor, že obsahem všech těchto článků jsou názory týkající se záležitostí veřejného zájmu, přičemž ze samotné skutečnosti, že ve dvou z nich je kritizováno působení stěžovatele ve funkci starosty, nelze dovozovat jakoukoliv nezákonnost. Kritické hodnocení působení veřejně činných osob je nezpochybnitelnou součástí svobody projevu. Z těchto důvodů lze souhlasit se závěry, kterými se volební soud (zcela v intencích požadavku náležitého odůvodnění) vypořádal s předmětnou námitkou. Uvedené články neposkytují žádný důvod k tomu, aby v jejich důsledku bylo možné označit způsob vedení volební kampaně před volbami do zastupitelstva města Hodonín za nečestný či nepoctivý, natožpak aby na jejím základě byly zpochybněny výsledky voleb.

30. K poslední námitce stěžovatele Ústavní soud uvádí, že neshledal žádnou skutečnost, která by zpochybňovala její hodnocení ze strany volebního soudu. V řízení před volebním soudem nebylo nijak prokázáno, že by postupem rady města došlo k zamezení rovné a svobodné politické soutěže volebních stran. Ve zbytku postačí odkázat na relevantní části odůvodnění napadeného usnesení.

31. Ustálený výklad § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu identifikuje se skutečností, že napadené usnesení nemohlo z hlediska namítaných vad porušit základní

práva a svobody, zjevnou neopodstatněnost ústavní stížnosti. Protože v dané věci jde právě o tento případ, Ústavnímu soudu nezbylo, než ústavní stížnost stěžovatele z tohoto důvodu odmítnout.

P o u ě n í : Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 31. března 2015

David Uhlíř v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Jitka Chmelová